

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ታፈሰ ይርጋ

ፀጋዬ አስማማው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- አቶ ልዑልሰገድ ቦኔ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ኢትዮ - ሌዘር ኢንዱስትሪ ኃላዩ/የተ/የግል ማህበር - የቀረበ የለም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅ ሕግን መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረውም የአሁኑ አመልካች ታኅሣሥ 23 ቀን 1999 ዓ.ም በፃፉት የክስ ማመልከቻ ከ1977 ዓ.ም ጀምሮ ያቋቋሙት የስራ ቅጥር ውል ያላግባብ መቋረጡን ዘርዘረው የስድስት ወር ደመወዝ ተከፍሏቸው ወደ ስራ እንዲመለሱ ይወስንላቸው ዘንድ ዳኝነት ጠይቀው በአሁኑ ተጠሪ ላይ በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመሠረቱት ክስ መነሻ ነው፡፡ የአሁኑ ተጠሪም በተከሃሽነቱ ቀርቦ አመልካች ከስራ የተሰናበቱት የማታለልና የማጭበርበር ተግባር መፈፀማቸው በማጣራት ተረጋግጦ መሆኑን ዘርዘሮ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል በማለት ተከራክሯል፡፡

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍ/ቤትም አመልካች ከስራ የተሰናበቱበት መንገድ በሕጉ አግባብ አለመሆኑን ዘርዘሮ ስንብቱ ሕገወጥ ነው ካለ በኋላ ወደ ስራ ልመለስ ጥያቄን በተመለከተ ግን የስራ ግንኙነቱ መልካም አይሆንም በሚል ምክንያት ባለመቀበል በምትኩ አመልካች የስድስት ወር ደመወዝ በካሳነት ተከፍሏቸው ከስራ እንዲሰናበቱ ሲል ወስኗል፡፡

በዚህ ውሣኔ የአሁኑ አመልካች ባለመስማማት ይግባኛቸውን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው ግራ ቀኝ ከተከራከሩ በኋላ በስር ፍ/ቤት አመልካች ካሳ ተከፍሏቸው ከስራ እንዲሰናበቱ የተሰጠው ውሣኔ የስራ ዋስትናን ግንዛቤ ውስጥ ያላስገባ መሆኑ በምክንያትነት ይዞ በስር ፍ/ቤት የተሰጠውን ውሣኔ ከሻረ የአመልካችን ወደ ስራ ልመለስ ጥያቄ አስመልክቶ ግን በግልጽ ዳኝነት አላሳረፈበትም፡፡ የአሁኑ የሠበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ለማሻሻል ነው፡፡

አመልካች ሐምሌ 08 ቀን 2000 ዓ.ም በፃፉት 2 /ሁለት/ ገጽ የሠበር አቤቱታ በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ውሣኔ የዳኝነት አሰጣጥ ተፈፀመ የሚሉትን መሠረታዊ የሕግ ስህተት ዘርዘረው አቅርቦዋል፡፡ ይዘቱም ባጭሩ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የስር ፍ/ቤትን ውሣኔን ሲለውጥ ለአመልካች የሚገባውን ዳኝነት በግልጽ ያልጠቀሰ በመሆኑ ይኸው ታርጥ የአንድ ዓመት ውዝፍ ደመወዝ ተከፍሎኝ ወደ ስራ እንድመለስ ይወስንልኝ በማለት ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው፡፡ የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮም ለሠበር ችሎቱ ሊታይ ይገባል በመባሉ ተጠሪ ቀርቦ መጋቢት 17 ቀን 2001 ዓ.ም በዋለው ችሎት የግራ ቀኝ የቃል ክርክር ተሰምቷል፡፡ ተጠሪ የአመልካች ጥያቄ ለሰበር ችሎቱ ሊቀርብ የማይገባ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 መሠረት ውሣኔው በሰጠው ፍ/ቤት ሊስተናገድ ይገባ የነበረ ነው በማለት ተከራክሯል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም የግራ ቀኝን ክርክር የሰበር አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናኘብ በሚከተለው መልኩ መርምረናል። እንደመረመርነውም የአመልካች ጥያቄ ለሰበር ችሎቱ መቅረቡ ሥነ ሥርዓቱን በጠበቀ መንገድ ነው? ሥነ ሥርዓቱን በጠበቀ መንገድ ነው ከተባለስ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የስር ፍ/ቤትን ውሳኔ ከሻረው በኋላ በአመልካች ወደ ስራ እንድመለስ ይወሰንልኝ የዳኝነት ጥያቄ ላይ ግልጽ ውሳኔ ሳይሆን ማለፉ ተገቢነት አለውን? የሚሉት ነጥቦች በጭብጥነት ሊታዩ የሚገባ ሁኔታ አግኝተናል።

የመጀመሪያውን ነጥብ በተመለከተ:- ጉዳዩ መሠረት ያደረገው አዋጅ ቁጥር 377/96 ዓ.ም ሲሆን ይህንኑ አዋጅ መሠረት አድርገው የሚቀርቡ ክርክሮች የሚመሩት በ1958ቱ የፍትህ-ሥርዓት ሕግ እና በአዋጁ በተመለከቱ ድንጋጌዎች መሠረት ነው። በአዋጅ ቁጥር 377/96 መሠረት የስራ ክርክርን የማየት የዳኝነት የሥራ ነገር ሥልጣን ከተሰጣቸው አካላት አንዱ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲሆን በቁጥር 138 መሠረት የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ማየት የጀመረው የስራ ክርክር ውሳኔ ካገኘ በኋላ በይግባኝ የሚታየው በይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት የሥራ ክርክር ችሎት ስለመሆኑ የአዋጁ አንቀጽ 139 ድንጋጌ ያሳያል። ይህ የሥራ ክርክር ይግባኝ ሰሚው ችሎት በጉዳዩ ላይ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ አንቀጽ 139 በንዑስ ቁጥር ሁለት ድንጋጌ ስር አስቀምጧል። የስራ ክርክር ይግባኝ ሰሚ ችሎት በሚሰጠው ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለበት ወገን አቤቱታውን ሊያቀርብ የሚችለው በሰበር ሥርዓት ነው። በመሆኑም በስራ ክርክር ችሎት የተሰጠ ውሳኔ ሊፀና፣ ሊለወጥ ወይም ሊሻሻል የሚችልበት ሥርዓት ይኸው ስለመሆኑ በቀላሉ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው። ከዚህ አጠቃላይ የይግባኝ ቅሬታ አቀራረብ ሥርዓት ወጪ ጉዳዩን የተመለከተው ፍ/ቤት ጉዳዩን እንደገና የሚያስተናግድበት ሥርዓት በሥነ-ሥርዓት ሕጎችን ተመልክቷል።

ከእነዚህ ሠርዓቶች መካከል አንዱ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 ሥር የተመለከተው ስህተት የሚታረምበት ሥርዓት ነው። በዚህ ድንጋጌ መሠረት አቤቱታ የቀረበለት ውሳኔው የሰጠው ፍ/ቤት ሊያርም ወይም ሊያስተካክል የሚችለው በሰጠው ውሳኔ እና ትእዛዝ ላይ የአፃፍ ስህተት፣ የቁጥር አፃፍ ጉድለት ወይም ያልታሰበና ባለማስተዋል የተዘለለ ድንገተኛ የቃል ስህተት መኖሩን ካረጋገጠ ብቻ ነው ስለሆነም በክርክሩ ዋና ጭብጥ ላይ አከራክሮ የሰጠውን ውሳኔ ስህተትን ማረም ወይም ማስተካከል በሚል መነሻ ውሳኔውን ሊያሻሽል ወይም ሊለወጥ አይችልም። የክርክሩ ዋና ጭብጥ ላይ ክርክር ተካሂዶ ውሳኔ ከተሰጠ እና በዚህ ላይ ቅሬታ ያለው ወገን አቤቱታ ሊያቀርብ የሚገባው ለሰላይ ፍ/ቤት ነው። በያዘው ጉዳይም አመልካች ቅሬታ አድርገቸው ለሰላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረቡት የስር ፍ/ቤት ወደ ስራ ልመለስ ጥያቄአቸውን ሳይቀበለው ቀርቶ በሕገ በአግራጭ የተቀመጠውን መፍትሔ /relief/ በመወሰኑ ሁኖ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤትም ግራ ቀኝን ከአከራከረ በኋላ የስር ፍ/ቤቶችን ውሳኔ ሽሮታል። ሆኖም በአመልካች የተጠየቀውን ዳኝነት በግልጽ አልጠቀሰም። ይህ ደግሞ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 208 መሠረት ሊታረም ወይም ሊስተካከል ይገባ የነበረ ለማለት የሚቻል አይደለም። ይልቁንም በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የመጨረሻ ውሳኔ የተሰጠበት በፌ/ፍ/ቤቶች አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10/1/ መሠረት ለሰበር ችሎቱ ቀርቦ ሊስተናገድ የሚገባ መሠረታዊ የክርክር ነጥብ ነው ስለሆነም የተጠሪ ጠበቃ በዚህ ረገድ ያቀረቡት መከራከሪያ ተቀባይነት ያለው ሆኖ ባለማግኘታችን አልፏል።

ሁለተኛውን ነጥብ በተመለከተ :- ፍርዱ የክርክሩን ሂደት ዋና ዋና ፍሬ ነገሮችን ባጭሩ መያዝ እንደአለበት፣ ለአፈ.ፃፀም የማያስቸግር መሆን የአለበት ስለመሆኑ ስለፍርድ አሰጣጥ በፍትህ-ሥርዓት ሕጉ የተመለከቱት ድንጋጌዎች መንፈስ የሚያስገነዝቡን ጉዳይ ነው። ፍርዱ የሚፈፀመውን ክፍል በግልጽ ካላመለከተ በፍርድ መፍትሔ /relief/ የመሰጠቱን ዓላማ የሚያንድሰው ይሆናል። ስለሆነም አንድ ፍርድ ሲሰጥ የውሳኔ አፃፍ ይዘትና ቅደም ተከተልን መሠረት ያደረገ ከክርክሩ ሂደት እስከመደምደሚያው የያዘው ነገር ግልጽ መሆን አለበት። ከዚህ ውጪ ያለው የፍርድ አፈ.ፃፀም አካሄድ የተሟላ ነው ለማለት አይቻልም። በያዘው ጉዳይም ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የስር ፍ/ቤትን ውሳኔ ተገቢ አለመሆኑን በምክንያት አስደግፎ ከሻረው በኋላ በይግባኝ ደረጃ እንዲወሰን በአመልካች የተጠየቀውን ዳኝነት በግልጽ ሳይሰፍር ማለፉ በፍርድ መፍትሔ የመስጠቱን ዓላማ ያንደለና የውሳኔውን አፈ.ፃፀም አስቸጋሪ የሚያደርገው ሆኖ ተገኝቷል። በመሆኑም ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በፍርዱ ሊሰጥ የሚገባውን መፍትሔ በተመለከተ በግልጽ አለመጥቀሱ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ሆኖ ስለተገኘ ሊታረም የሚገባው ነው። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በኮ/መ/ቁ. 60794 ሚያዝያ 22 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠውን ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሻሽሏል። ይፃፍ።
2. በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 43/5/ መሠረት ተጠሪ ለአመልካች የአንድ ዓመት ደመወዝ ከፍሎ ወደ ስራው ይመልስ ብለን ወስነናል። ይፃፍ።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል። መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ተ.ወ